

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

JUNIE 2011

AFRIKAANS HUISTAAL

PUNTE: 100

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

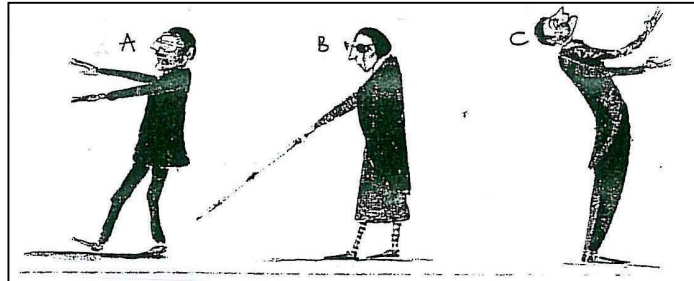

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER afdelings
AFDELING A: Leesbegrip (25 punte)
AFDELING B: Opsomming (10 punte)
AFDELING C: Taal in konteks (35 punte)
AFDELING D: Skryfwerk (30 punte)
2. Beantwoord AL die vrae.
3. Lees die instruksies by AL die vrae versigtig deur.
4. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Nommer elke antwoord presies soos wat die vrae op die vraestel genummer is.
6. Laat 'n reël tussen die antwoorde oop.
7. Skryf netjies met blou of swart ink.
8. Gee aandag aan spelling en sinskonstruksie.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1**

Lees die volgende rubriek en beantwoord dan die daaropvolgende vrae.

- 1 Die ander dag sit ek meer as twee ure lank saam met Rina en wag vir 'n bekende oogspesialis. Hy het 'n "naam" wat internasionaal groot gewig dra.
- 2 Seker goed dertig mense het bedees gesit en wag om deur een van die vennote gehelp te word. (Rina was daar bloot vir 'n roetine-onderzoek.)
- 3 Maar terug by die oogspesialis, wat weens die ongesteldheid van een van die vennote daardie dag 'n dubbele drag gedra het: daar het mense van alle groottes, nasies en tale gesit. 'n Swart man het vooroor gesit en half gedut, totdat hulle hom kom roep het en sy vrou hom aan die hand na die spreekkamer gelei het – waarskynlik al aan die blinde kant.
- 4 'n Ouerige vrou het uitgekom nadat hulle druppels in haar oë geplaas het en haar mooi dogter gevra om die kar nader te bring vir nadat hulle met haar klaar is. Later is sy met 'n groot, donker bril daar uit, ook aan haar dogter se arm.
- 5 'n Man en vrou het met mekaar in 'n taal gesit en praat wat ek nie kon eien nie. Toe hulle geroep word, het hy haar ook aan die hand na die spreekkamer begelei. Agter in die gang het 'n groepie mense gewag op toestemming van hul mediese fonds dat sekere prosedures op hulle uitgevoer kan word.
- 6 'n Asiër-man met sy seuntjie wat in die tydskrif *Fortune* geblaai het, het aan 'n ander pasiënt vertel dat hy nie lid is van 'n mediese fonds nie. Sy gespreksgehoor, 'n mooi, jongerige vrou, het na haar sitplek teruggekeer nadat hulle druppels in haar oë gegooi het wat glo die pupille rek vir die ondersoek. Sy het gesug dat sy al van haar kinderjare met haar oë sukkel en elders reeds sewe operasies ondergaan het. Sy hoop maar net dat hierdie dokter kon red wat nog te red was, veral die een oog wat glo baie las gee.
- 7 'n Baie bekende bankman het ook met sy donker bril op (die "oogdruppels" maak die oë glo tydelik uiters gevoelig vir skerp sonlig, so erg dat jy eintlik afgeraai word om tydelik kar te bestuur) te voorskyn gekom, gegroet en toe by die deur uit verdwyn.

- 8 Net tevore het 'n bekende akademikus verby my gedwaal en toe ewe verbaas omgedraai om my te groet, nadat ek hom geroep het. Hy kom van 'n ander plek af en moet maar gedurig sy oë laat dophou. Hy was duidelik verlig oor die nuus wat hy gekry het.
- 9 So het hulle gekom en gegaan, amper soos by 'n basaar. Almal met die een groot wens: Help ons tog om ons sig te behou of te verbeter.
- 10 Die behandeling is in baie opsigte ongelooflik merkwaardig. Dis lasers en die verfyndste operasies en die voorste tipes oogsorg.
- 11 Een vrou het haar man op haar selfoon gebel en gesê hy moet nog wag voor hy haar kom haal, "maar ek gee nie om nie, ek sal tot môre hier sit en wag as hy my kan help".
- 12 Ek, synde nie 'n pasiënt nie, was naderhand erg deurgesit en geluister en gekyk. Ek het mense darem al so sien wag by kardioloë, ortopediese chirurge, kinderartse en hulle sê my by ginekoloë gaan dit ook maar soms so. Ons het maar ons skete.
- 13 Maar my oë. Ek het dankie vir my oë gesê. Dat ek kleure kan sien en die lig kan ervaar.
- 14 Ja, dis baie goed. Dis eintlik 'n oordadige seën. Gaan kyk en luister maar net in die besige wagkamer van 'n oogspesialis.

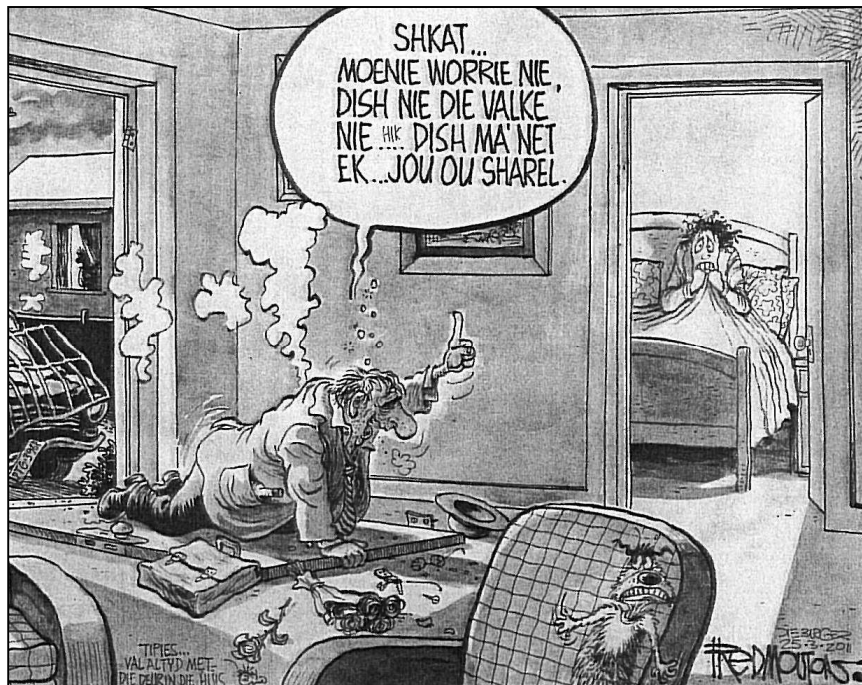
DIE WAGKAMER: DEUR IZAK DE VILLIERS

Illustrasie Piet Grobler

- 1.1 Watter DRIE soorte besoekers aan die oogspesialis se wagkamer word deur elk van die drie prentjies uitgebeeld? (3)
- 1.2 Verduidelik, in jou eie woorde, wat dit beteken as die oogspesialis se "naam internasionaal groot gewig dra." (2)
- 1.3 1.3.1 Wat was met die spreker se oë verkeerd? (1)
- 1.3.2 Motiveer jou antwoord met 'n aanhaling uit die leesstuk. (1)
- 1.4 Wat beteken dit as die swartman "gedut" het. (1)
- 1.5 Die Asiër-man het in 'n tydskrif geblaai. Wat vertel die keuse van tydskrif vir jou oor hom? (2)
- 1.6 Skryf 'n woord uit paragraaf 8 neer wat dit duidelik maak dat die akademikus goeie nuus oor sy oë ontvang het. (1)
- 1.7 Watter ooreenkoms is daar tussen 'n basaar en die oogspesialis se wagkamer? (1)
- 1.8 Na watter van die spesialiste in paragraaf 12 sal jy gaan as jy swanger is? (1)
- 1.9 Watter lewensles het die skrywer daardie dag geleer? (2)

VRAAG 2

Bestudeer die volgende spotprent uit *Die Burger*, 25 Maart 2011, en voer dan die opdragte uit.

2.1	2.1.1	Watter emosie deel die vrou en die hond?	(1)
	2.1.2	Watter visuele bewyse is daar om jou antwoord te ondersteun?	(2)
2.2		Wat is die man se regte naam?	(1)
2.3		Gee TWEE visuele bewyse dat die man besope is.	(2)
2.4		Wie (behalwe die vrou en hond) se aand is deur die man bederf?	(1)
2.5		Waar was die man voordat hy begin drink het?	(1)
2.6		Hoe het die man beplan om in sy vrou se goeie boekies te kom?	(1)
2.7		Wat beteken die idioom: "Val met die deur in die huis?"	(1)

[10]**TOTAAL AFDELING A: 25**

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 3**

Lees die onderstaande artikel uit *Jip, Die Burger*, 7 Maart 2011, aandagtig deur en voer dan die opdrag uit.

SOM DIE INHOUD VAN DIE ARTIKEL IN SEWE VOLSINNE OP.

- Skryf jou sewe sinne puntsgewys onder mekaar neer.
- Jy moet een sin oor elke feit skryf.
- Jy mag jou eie woorde gebruik.
- Jou opsomming mag nie langer as 50 woorde wees nie.
- Dui die getal woorde wat jy gebruik het aan die einde van jou opsomming aan.
- Jy sal streng gepeenaliseer word as jy nie die aanwysings volg nie.

Te veel inkprentjies op jou vel nie 'cool' nie

Jacomi Bezuidenhout

Tatoeëring is deel van die moderne samelewing, en dit maak nie saak wie wat daarvoor sê nie, dit gaan nie verander nie.

Sommige mense glo dit is heeltemal aanvaarbaar om anders te probeer wees in 'n omgewing waar so baie mense vandag dieselfde is net omdat hulle bang is hulle word veroordeel as hul ware kleure uit kom.

Tog word baie mense steeds vandag daarvoor veroordeel. Baie mense voel dit is taboe om jou lyf te wysig, omdat dit veronderstel is om 'n tempel van God te wees.

Niks is goed vir jou as dit oordryf word nie, veral nie as dit by tatoeëermerke kom nie. Dit is belangrik om iewers 'n balans te kry. Dit kan stylvol wees as jy weet wanneer om op te hou.

Nie net is dit permanent nie, maar daar was al baie gevalle waar 'n mens heeltemal verslaaf daaraan geraak het. Daar is mense wat plesier kry uit die pyn van die naalde wat jou vel prik.

Tatoeëermerke is al eeue lank deel van die mensdom. Om nou te sê dat niemand tatoeëermerke moet kry nie, is soos om vir 'n vet oom te sê hy mag nie meer brood eet nie. Tatoeëermerke is hier om te bly. Dit word al jare lank aangebring, en ek is seker dit sal nog vele jare wat kom, gedoen word.

Verwerk uit: *Jip, Die Burger*, 7 Maart 2011

[10]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL IN KONTEKS

VRAAG 4

- 4.1 Bestudeer die volgende strokies wat in *Die Burger* verskyn het en voer dan die opdragte uit.

4.1.1

raam 1

raam 2

raam 3

- (a) "Skoonpa" is die manlike vorm van "skoonma."
Gee nou die manlike vorm van "skoonsuster." (1)
- (b) Gee die korrekte vorm van die woord tussen hakies.
Sy skoonma se (ontstel) het die bobbejaan baie gepla. (1)

4.1.2

raam 1

raam 2

raam 3

raam 4

- (a) Gee die meervoud vir "taxi." (1)
- (b) Skryf die eerste voorbeeld van 'n diftong/tweeklank in raam 1 neer. (1)
- (c) Gee die intensiewe vorm van "veilig." (1)
- (d) Wat is die verkleinwoord van "baadjie"? (1)

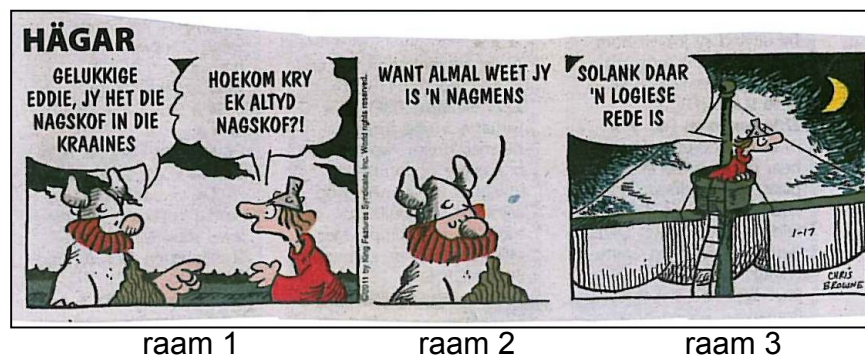

4.1.3

- (a) Hoe sou die eerste sin in raam 1 se betekenis verander het as “verveeld” met “vervelig” vervang is? (2)
- (b) Wat is die betekenis van die onderstreepte morfeem in “herleef?” (1)
- (c) Skryf die laaste sin in raam 4 in die indirekte rede.
Begin met: Die pa ... (2)

4.1.4

- (a) Skryf Gelukkige Eddie se vraag in raam 1 in die ontkennde vorm/negatiewe vorm. (2)
- (b) Maak TWEE sinne waarin jy telkens “kraaines” met ’n ander betekenis as in die strokie gebruik. (2)
- (c) Wanneer sal jy iemand as ’n “naguil” bestempel? (1)

- 4.2 Lees die onderstaande brief uit *SarieKOS*, herfs 2010 en voer dan die opdragte wat daarop volg uit.

Baie dankie vir 'n (4.2.2) (kan dit nie glo nie) tydskrif. Ek kan nie wag vir elke uitgawe om op die ...(4.2.3)... te verskyn nie.

Ek was besonder beïndruk ...(4.2.4)... Myrna Klerck se koekstruifresep.

Benita Lombard, Kaapstad

Ons (4.2.5) was ook beïndruk. Ek het ook die heerlike koekstruif vir kersfees gemaak. (4.2.6)

Red. (4.2.7)

- 4.2.1 Ek was besonder beïndruk met die koekstruifresep.

Skryf uit bogenoemde sin die volgende neer:

- (a) Die gesegde (1)
  - (b) Die onderwerp (1)
  - (c) Die voorwerp (1)
- 4.2.2 Gee die korrekte vorm van die woord tussen hakies. (1)
- 4.2.3 Voltooi die uitdrukking deur die korrekte woord in te vul. (1)
- 4.2.4 Skryf die korrekte voorsetsel neer. (1)
- 4.2.5 Gee die versamelnaam vir “beoordelaars.” (1)
- 4.2.6 Skryf die woord korrek neer wat met 'n hoofletter gespel moet word. (1)
- 4.2.7 Waarvoor staan die afkorting “Red.” (1)
- 4.2.8 Wat is die funksie van die deelteken in “beïndruk”? (1)

- 4.3 Lees die volgende resensie uit *Rooi Rose* van Mei 2011 en voer dan die opdragte uit:

Roepman. Jan van Tonder se uitsonderlike boek is uiteindelik op die wye doek. John-Henry Opperman (van Klopjag-faam) maak sy debuut in die titelrol. *Roepman* is die verhaal van 'n 1966-spoorweggemeenskap en die storie word deur die elfjarige Timus vertel. Onvergeetlike karakters gekombineer met die magiese wêreld van kindwees ... (4.3.7) (Land+wyd) uitreiking op 20 Mei.

- 4.3.1 Wat beteken “op die wye doek”? (1)
- 4.3.2 Gee 'n sinoniem vir “faam.” (1)
- 4.3.3 Wat doen hy as hy “sy debuut maak”? (1)
- 4.3.4 Verskaf die antoniem vir “debuut.” (1)
- 4.3.5 Wat word iemand genoem wat sy debuut maak? (1)
- 4.3.6 Verklaar die gebruik van die skryftekens in die volgende woorde:
- (a) 1966-spoorweggemeenskap (1)
- (b) wêreld (1)
- 4.3.7 Skryf die samestelling neer. (1)
- 4.3.8 Gee die oortreffende trap van “magiese.” (1)

[35]

TOTAAL AFDELING C: 35

AFDELING D: SKRYFWERK**INSTRUKSIES**

1. Kies EEN van die volgende onderwerpe uit VRAAG 5 en EEN uit VRAAG 6 en voer dan die opdragte uit.
2. Jy moet jou werk deeglik BEPLAN, REDIGEER en jou skryfstuk PROEFLEES. Die beplanning moet gedoen word voordat jy die opstel skryf.
3. Dui jou beplanning duidelik aan met die woord “Beplanning” sodat daar nie verwarring kan ontstaan oor watter stuk jou finale stuk is nie.
4. Nommer die skryfstukke net soos op die vraestel.
5. Voorsien die skryfstukke van gepaste titels/opskrifte.
6. Die skryfstukke moet jou eie oorspronklike werk wees.
7. Jy mag nie plagiaat pleeg nie.
8. Die titel word nie in aanmerking gebring as die woorde getel word nie.
9. Dui die getal woorde wat jy gebruik het aan.
10. Skryf netjies en leesbaar.

VRAAG 5 Kies EEN van die volgende onderwerpe.

- 5.1 Jy het sonder toestemming 'n besitting wat vir jou ouer broer/suster van groot sentimentele waarde is, gebruik en dit per ongeluk beskadig. Skryf nou vir jou broer/suster, 'n student in 'n ander stad, 'n **brief** en verduidelik wat gebeur het en vra om verskoning. [20]

OF

- 5.2 Jou pa/ma verwag van jou om sy/haar jeugideale uit te leef, bv. om 'n beroemde ballerina of 'n geharde Springbok-rugbyspeler te wees. Jy haat dit. Uiteindelik skraap jy die moed bymekaar om vir hom/haar die waarheid te vertel. Skryf die **dialog** wat volg. [20]

OF

- 5.3 Vir die eerste keer in jou lewe is jy smoorverlief. Jy sweef behoorlik. Ongelukkig weet jou Romeo of Juliet van niks nie. Maak nou 'n **dagboekinskrywing** hieroor. [20]

VRAAG 6 Kies EEN van die volgende onderwerpe.

- 6.1 Skryf 'n **nota** vir jou ouers wat jy op die yskas gaan plak om hulle in te lig oor 'n onverwagse verandering in julle reëlins vir die aand. [10]

OF

- 6.2 Jy benodig dringend sakgeld vir die Junie-vakansie en kry die briljante plan om van jou besittings wat jy ontgroe het te verkoop. Stel 'n **advertensie** op om in die skoolkoerant te plaas. [10]

OF

- 6.3 Maak 'n **plakkaat** om leerders aan te moedig om tydens die volgende bloedskenkkliniek ook te gaan bloed skenk. [10]

TOTAAL AFDELING D: 30

GROOTTOTAAL: 100